

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οικονομική του Χώρου

Γεώργιος—Κορρές :

gkorres@geo.aegean.gr

Εαρινό Εξάμηνο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η ύλη του μαθήματος θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες- Κεφάλαιο Θεωρία και Τεχνικές Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οικονομικής του Χώρου από το βιβλίο: Κορρές, Κουρλιούρος και Τσομπάνογλου: «Χωρική & Τοπική Κοινωνικό-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι & Στρατηγικές», εκδόσεις Σταμούλης, 2016.

ΚΟΡΡΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής
Τμήμα Γεωγραφίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΚΟΥΡΑΙΟΥΡΟΣ ΗΛΙΑΣ
Καθηγητής
Τμήμα Γεωγραφίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΤΣΟΜΠΑΝΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΧΩΡΙΚΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θεωρία, Μέθοδοι και Στρατηγικές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Περιεχόμενα:

Συγγραφέας	Τίτλος Άρθρου:
Εισαγωγή Ηλίας Κουρλιούρος	Τοπική Ανάπτυξη και Συνεργατικός Σχεδιασμός Ένα Θεωρητικό Πλαίσιο Ανάλυσης
Ηλίας Κουρλιούρος	Η Μεταβιομηχανική-Μεταφορντική Ευρωπαϊκή Πόλη και ο Ρόλος του Πολεοδομικού Σχεδιασμού
Γεώργιος Μ. Κορρές	Θεωρία και Τεχνικές Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οικονομικής του Χώρου
Γεώργιος Μ. Κορρές, Ηλίας Κουρλιούρος και Αικατερίνη Κόκκινου	Κρίση Χρέους, Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη: Μια Διερεύνηση της Ελληνικής Οικονομίας
Αικατερίνη Κόκκινου	Καινοτομική Επιχειρηματικότητα & Ανάπτυξη: Μια Ανάλυση της Ανταγωνιστικότητας στην Ε.Ε. και Ελλάδα
Αικατερίνη Κόκκινου	Διοίκηση και Διαχείριση Εφοδιαστικής Αλυσίδας ως Παράγοντας Ανταγωνιστικότητας & Ανάπτυξης
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου	Κοινωνική Ενδυνάμωση και η Δύναμη της Συνεργασίας (Κοινωνική Οικονομία)
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου και Ειρήνη Ιωάννα Βλαχοπούλου	Κοινωνική ανάπτυξη και τοπική κοινωνική οικονομία σε μειονεκτούσες περιοχές
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου	Μετανάστευση και Κοινωνική Ένταξη στην Ελληνική Κοινωνία Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις
Γεώργιος Κ. Γκαντζιάς	Πολιτισμικές Δραστηριότητες και Ψηφιακή Τεχνολογία Το Μοντέλο Διαχείρισης "Πολιτισμικές Δραστηριότητες Ενεργητικής Αντίληψης (ΠΔΕΑ)
Γεώργιος Σιδηρόπουλος	Ερμηνεύοντας την Περιφερειακή Ταυτότητα Μέσα από την Ιστορία του Τόπου: Το παράδειγμα της Νιγρίτας (Βισολτία)
Κρίστη (Χρυσάνθη) Πετροπούλου	Αλληλέγγυα Συνεργατική Οικονομία και Τοπική Ανάπτυξη. Από τις «Ουτοπικές Πόλεις» στις «Δημοουργικές Αντιστάσεις»
Σπύρος Αναγνώστου	Θέματα βιώσιμης τουριστικής διαχείρισης σε προστατευόμενες νησιωτικές περιοχές Η περίπτωση των νησιών της Hyères στην Προβηγκία
Στέλλα Κωστοπούλου	Στην προκυμάλια: χωρικοί μετασχηματισμοί και αναπτυξιακές προκλήσεις στις πόλεις-λιμάνια

Ενότητες:

- Εισαγωγικές Έννοιες: Βασικές Έννοιες Ανάπτυξης & Χώρου
- Βασικές Πολιτικές και Θεωρίες Οικονομικής Χώρου και Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Επισκόπηση Βασικών Θεωριών: Οι ιδέες στην Αρχαία Ελλάδα & στον Μεσαίωνα
  - Η Σχολή των Κλασσικών και Νεοκλασσικών
  - Η Σχολή των Σοσιαλιστών και των Μαρξιστών
  - Η Σχολή των Κεϋνσιανών & Νεό-Κεϋνσιανών
  - Η Σχολή της Οικονομικής Γεωγραφίας
  - Βασικές Θεωρίες Ανάπτυξης
  - Το Υπόδειγμα Harrod – Domar
  - Το Υπόδειγμα Cobb - Douglas
  - Η Θεωρία της Οικονομικής Βάσης
  - Η Θεωρία των Πόλων Έλξης
  - Η Θεωρία της Εξαγωγικής Βάσης
  - Η Θεωρία του Myrdal
- Πολλαπλασιαστές και Συντελεστές: Συντελεστής Πηλίκου Τόπου Εγκατάστασης
  - Συντελεστής Χωροταξικής Συγκέντρωσης, Συντελεστής Χωροταξικής Ανακατανομής, Συντελεστές Συντελεστής Γεωγραφικής Σύνδεσης
  - Συντελεστής Χωροταξικής Εξειδίκευσης, Συντελεστής Χωροταξικής Κλαδικής Ανακατανομής, Συντελεστής Χωροταξικής Διαφοροποίησης
- Εισοδηματικών Τάξεων
  - Υποδείγματα Εισροών – Εκροών: Θεωρία – Ανάλυση και Εφαρμογές
  - Οικονομικά Στατιστικά Υποδείγματα: Θεωρία – Ανάλυση και Εφαρμογές
  - Τεχνικές Ανάλυσης SWOT, Gap, PEST & VRIO.

Οικονομική του Χώρου:

- Παραδόσεις Θεωρίας
- Παραδόσεις Υποδειγμάτων & Εφαρμογών
- Παραδόσεις Τεχνικών & Εργαλείων
- Απαλλαχτικές Εργασίες: Ανάρτηση στο eclass στο πεδίο Εργασίες έως 12-06-2021.

**Βασικά Μεγέθη:
Θέματα Ανάπτυξης &
Επιπτώσεις**

Βασικά Μεγέθη-Δείκτες:

- Α.Ε.Π. (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν)
- ΑΕΠ=Παραγωγή=Προϊόν=Εισόδημα
- Απασχόληση και Ανεργία
- Βιοτικό Επίπεδο
- Ποιότητα Ζωής (Εκπαίδευση, Υγεία, Ασφάλεια, Πρόνοια)
- Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας είτε Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)

Ανάπτυξη

- Αύξηση ΑΕΠ
- Αύξηση Παραγωγής
- Αύξηση Εισοδήματος

& Ισοροπία:

$Y=C+I+G$ Κλειστή

$Y=C+I+G+(X-M)$ Ανοικτή

Διάγραμμα 1: Βασικοί Άξονες της Ανάπτυξης

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

- **Οικονομική μεγέθυνση (economic growth):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών μεγεθών μιας χώρας ή μιας περιοχής όπως το κατά κεφαλή ΑΕΠ, η απασχόληση, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, η κατανάλωση, οι εξαγωγές, κλπ.
- **Οικονομική ανάπτυξη (economic development):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών της μεγεθών (μεγέθυνση) και ταυτόχρονα ποιοτική βελτίωση του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας του πληθυσμού της (εκπαίδευση, υγεία και πρόνοια, πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος, συνθήκες κατοίκησης και ποιότητας περιβάλλοντος, κλπ)-→ **ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (Human Development Index)=→ Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development).**
- **Οικονομική Μεγέθυνση (Economic Growth) & Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development) = Ανάπτυξη (Development)**

Οικονομία και Ανάπτυξη:

- Σύνολο Οικονομίας = Συνολική Προστιθέμενη Αξία = Συνολική Παραγωγή = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ.:
- Πρωτογενής Τομέας και Δευτερογενής Τομέας και Τριτογενής Τομέας:
- Άρα Ανάπτυξη:
- Πώς θα Αυξήσω την Συνολική Προστιθέμενη Αξία = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ = Απασχόληση

Ανάπτυξη και Ισορροπία

- Ισορροπία: Προσφορά (Παραγωγή) = Ζήτηση
- Ανάπτυξη: Αύξηση της Συνολικής Προστιθέμενης Αξίας = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ = Απασχόληση
- Ισορροπία (προϋπόθεση) → Ανάπτυξη
- Ισορροπία στην Οικονομική Πολιτική → Ανάπτυξη

- Βασική Ταυτότητα για την συνθήκη Μακροοικονομικής ισορροπίας του εισοδήματος σε ανοικτή οικονομία είναι η ακόλουθη:
  - $Y = C + I + G + (X - M)$, δηλαδή:
- **Εθνικό Εισόδημα (Παραγωγή-ΑΕΠ- Y) = Κατανάλωση (C) + Επενδύσεις (I) + Δημόσιες Δαπάνες (G) + (Εξαγωγές (X) – Εισαγωγές (M))**
  - **Ισορροπία: (Παραγωγή-Προσφορά = Δαπάνη-Κατανάλωση)**
- **Δημοσιονομική Πολιτική: (Δημόσια Έσοδα) = (Δημόσιες Δαπάνες)**
- **Νομισματική Πολιτική: (Προσφορά Χρήματος, δηλ. Ρευστότητα) = (Ζήτηση Χρήματος δηλ. Δαπάνη)**
- **Άρα: Παραγωγή (Πλούτος) πρέπει να ισούται με την Δαπάνη.**

Η οικονομική πολιτική (economic policy) αναφορικά με την οικονομική μεγέθυνση και κοινωνική ανάπτυξη, στοχεύει στα ακόλουθα βασικά σημεία (Κορρές & Χιόνης, 2003):

- αξιοποίηση των πόρων και ιδιαίτερα του ανθρώπινου δυναμικού
- ισοκατανομή και αύξηση του εισοδήματος
- αύξηση της παραγωγής και των επενδύσεων
- αύξηση απασχόλησης και μείωση ανεργίας
- σταθερότητα του επιπέδου τιμών πληθωρισμού
- υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και οικονομική σταθερότητα
- μείωση των ελλειμμάτων και ισοσκελισμός του ισοζυγίου πληρωμών

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

- **Οικονομική μεγέθυνση (economic growth):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών μεγεθών μιας χώρας ή μιας περιοχής όπως το κατά κεφαλή ΑΕΠ, η απασχόληση, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, η κατανάλωση, οι εξαγωγές, κλπ.
- **Οικονομική ανάπτυξη (economic development):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών της μεγεθών (μεγέθυνση)
- Η **ποιοτική βελτίωση** του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας του πληθυσμού της (εκπαίδευση, υγεία και πρόνοια, πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος, συνθήκες κατοίκησης και ποιότητας περιβάλλοντος, κλπ)-→ **ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (Human Development Index)=→ Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development).**
- **Οικονομική Μεγέθυνση (Economic Growth) & Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development) = Ανάπτυξη (Development)**

Μεγέθυνση & Ανάπτυξη (Economic Growth)

Μεγέθυνση Οικονομική: Αύξηση -Βελτίωση(+):

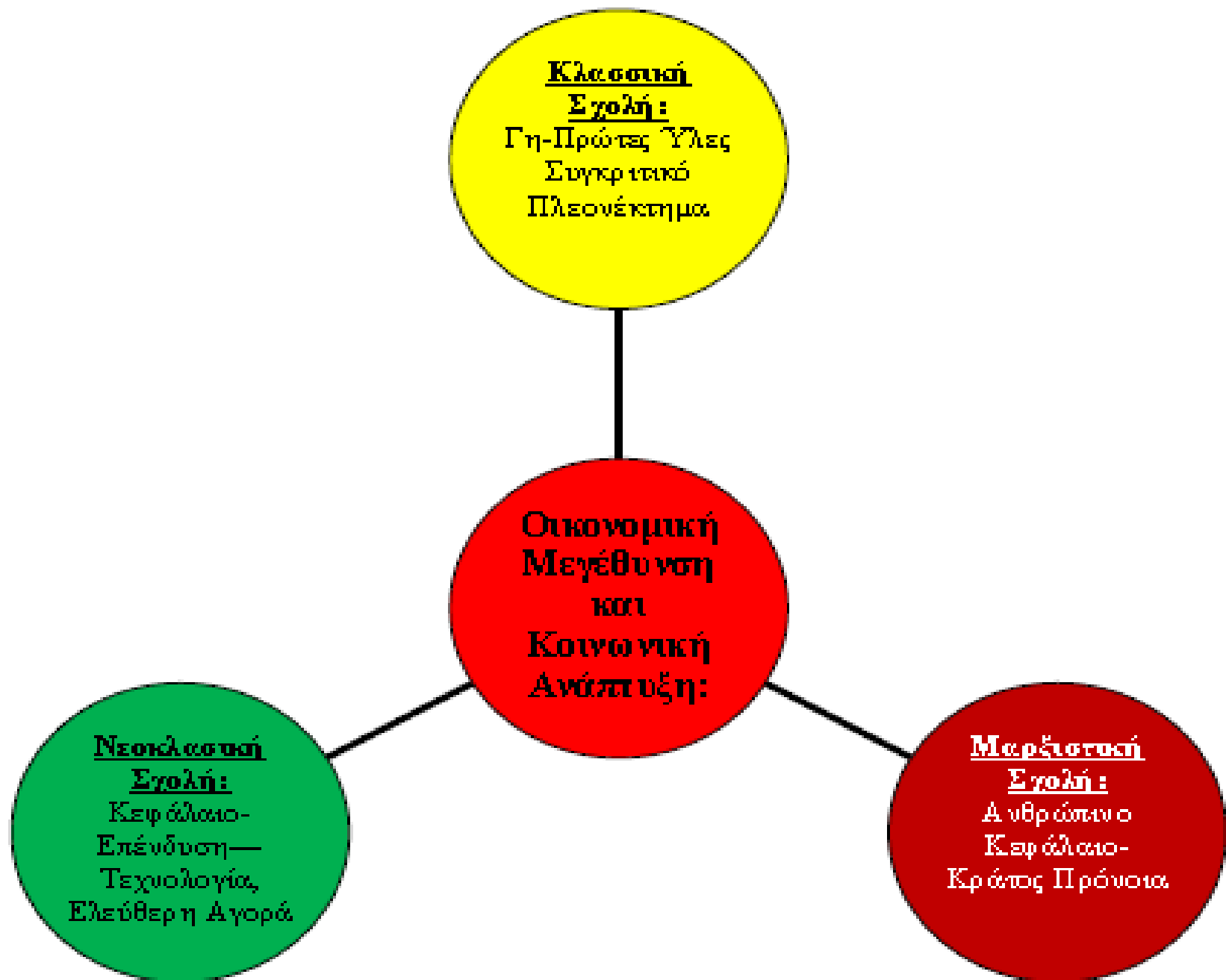
- ΑΕΠ (π.χ. Α.Εγχ.Π είτε Α. Εθν.Π.)- Παραγωγής
- Προϊόντος (Προστιθέμενης Αξίας)
- Εισοδήματος (π.χ. Α.Εγχ.Ε είτε Α. Εθν.Ε.)
- ΚΚΕ (Κατά Κεφαλή Εισοδήματος)
- Απασχόλησης
- Άρα: Παραγωγή = Προϊόν= Εισόδημα
(Απασχόληση)

Κοινωνική Ανάπτυξη: (Social Development)

- **Αύξηση-Βελτίωση (+) του:**
- Βιοτικού Επιπέδου-Ποιότητα Ζωής
- Υγείας
- Εκπαίδευσης
- Πρόνοιας, Ασφάλισης
- Περιβάλλον
- Απασχόλησης
- Συνθηκών Διαβίωσης

Ανάπτυξη: (Development)

- **Συνδυασμός-Αύξηση -Βελτίωση (+):**
- Οικονομικής Μεγέθυνσης (Economic Growth) και Κοινωνικής Ανάπτυξης: (Social Development)
- Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας είτε Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)
- www.undp.org ==> Human Development Report

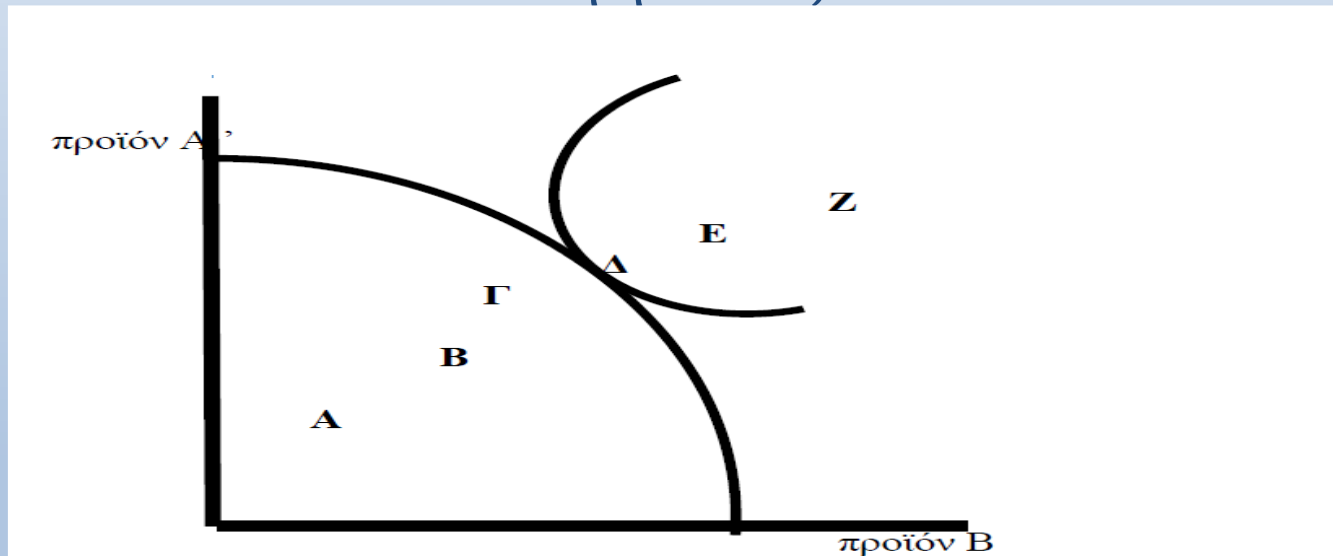

Αποτελεσματικότητα: (Efficiency): Άριστη Λύση

Σημείο Δ (στην Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων):

Εφικτή & Δυνατή Λύση

Δηλαδή: Ελαχιστοποίηση Κόστους & Μεγιστοποίηση
Εσόδων (Αξιοποίηση Πόρων, Εσωτ. & Εξωτ.
Περιβάλλον)

Η έννοια της Περιφέρειας

Η έννοια της περιφέρειας συνδέεται με την έννοια του χώρου, της απόστασης και διαφόρων κοινωνικό-οικονομικών χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Βαρσαλιανή Προσέγγιση (Warlas) ολόκληρη η Οικονομία θεωρείται ως ένα σημείο και διαιρείται σε περιφέρειες και περιλαμβάνει βασικές μεταβλητές όπως της απόστασης, (Χριστοφάκης, 2001, Κορρές 2015 & 2014 & Σκούντζος, 1973, 1989, 1990)

Χώρος (Ομοιογενή Χαρακτηριστικά):

- Έκταση-Απόσταση
- Πληθυσμός
- Οικονομικά-Κοινωνικά-Πολιτικά:
- Χώρος-Περιφέρεια-Κράτη

Οι έδρες των περιφερειών

Βασικές Θεωρίες

Αρχαία Σκέψη & Αρχαίοι Έλληνες

- Ο Σωκράτης ανέφερε τα οικονομικά αποτελούν επιστήμη, που χρησιμοποίησε σε σύγγραμμά του τον τίτλο «Οικονομικός», αναφερόμενος στη σωστή διαχείριση του οίκου.
- Ο Αριστοτέλης μιλάει για το χρήμα, από την άποψη ότι ένα αγαθό έχει ρόλο χρήματος λόγω της γενικής αποδοχής του ως μέσο συναλλαγών, που επιβεβαιώνεται με την έκδοση νομισμάτων από τις κρατικές αρχές και όχι λόγω της πραγματικής του αξίας.
- Ο Πλάτωνας υποστήριζε ότι η πραγματική αξία του χρήματος είναι ανεξάρτητη της αγοραίας αξίας του.
- Ο όρος οικονομία στην αρχαιότητα σήμαινε τη διαχείριση ενός οίκου. Επίσης ο όρος οίκος αναφερόταν και στην περιουσία του οικοδεσπότη.
- Χορηγία: Ο Άγων τον Χορό
- Η πρωταρχική πηγή παραγωγής ευπορίας είναι η γεωργία, ο ρόλος του εμπορίου και της βιοτεχνίας δεν πρέπει να υποτιμηθεί.
- Στην οικονομική ανάπτυξη ενσωματώθηκε και η δικαιοσύνη.
- Την εποχή του Σόλωνα, στην Αθήνα υπήρχε σύστημα που προσδιόριζε την εισφορά των πολιτών στα δημόσια έξοδα ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα.
- Τον Χρυσό αιώνα του Περικλή (5^ο αιώνα π.Χ.) στόχος ήταν η ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα μέσω των φόρων από τους πλούσιους.
- Οι τράπεζες στις αρχαία Αθήνα εμφανίστηκαν τον 6^ο αιώνα π.Χ.

3.2 Οι οικονομικές ιδέες του Ξενοφώντα

Ο φιλόσοφος και ιστορικός Ξενοφώντας (435-354 π.χ.) ασχολήθηκε με οικονομικά θέματα στα δύο βασικά του έργα στον «Οικονομικό» και στο «Πόρου» ή στο «Περί προσόδων» και στο έργο «Κύρου Παιδεία». Πιο συγκεκριμένα, (Ρήγας 1996, 1997, 1998 & Κορρές 2014, 2015):

Στο έργο «Οικονομικός» αναπτύσσονται οι ιδέες του Ξενοφώντα για την καλύτερη οργάνωση της γεωργίας και την καλύτερη διαχείριση στην ιδιωτική οικονομία. Η γεωργία κατά τον Ξενοφώντα αποτελεί μια ευγενή και πλουτοφόρο απασχόληση. Ο Ξενοφώντας υποστηρίζει ότι κάθε νοικοκυριό και οικογενειάρχης θα πρέπει να μάθει την «τέχνη της οικονομίας», δηλαδή να μάθει πώς να μπορεί να διοικεί σωστά τον «οίκο» του.

Μεσαίωνα-Θεωρίες

- (α) στην αξία των αγαθών: οι συγκεκριμένες ιδέες στηρίζονται κυρίως στις απόψεις του Αριστοτέλη που διακρίνει μεταξύ της «αξίας χρήσης των αγαθών» και της «ανταλλακτικής αξίας»
- (β) στην «δίκαιη τιμή»: με την οποία ασχολήθηκαν οι «σχολαστικοί συγγραφείς» και επηρεάστηκαν από τις αντιλήψεις του Αριστοτέλη για την δικαιοσύνη και την ανταλλαγή. Η «δίκαιη τιμή» περιλαμβάνει εκτός από το κόστος του αγαθού, την μεταφορά του αγαθού, την αμοιβή του εμπόρου για την μεταφορά και τον κόπο να βρει αγοραστή, αλλά δεν περιλαμβάνει το κέρδος θα επιτρέψει να πλουτίσει ο έμπορος
- (γ) στον ρόλο του κεφαλαίου και
- (δ) στην θεωρία του χρήματος:

Οι βασικές διαφορετικές σχολές είναι οι ακόλουθες:

(α). Οι Εμποροκράτες κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα

(β). Οι Φυσιοκράτες κατά τον 18^ο αιώνα

- (γ). Η Κλασική Σχολή
- (δ). Ο Σοσιαλισμός και ο Μαρξισμός
- (ε). Νεοκλασική Σχολή (Φιλελεύθερη Σκέψη)
- (στ). Οι μεταρρυθμιστικές σχολές
- (ζ). Κεϋνσιολή Σχολή (Keynesians)
- (η). Η Νεό-Κεϋνσιολή Σχολή (New Keynesians)
- (θ). Η Σχολή της Οικονομικής Γεωγραφίας

Φυσιοκράτες:

- Η φυσιοκρατία είναι μια θεωρία που έχει ως μοναδική κινητήρια δύναμη τη δημιουργία πλούτου και της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της «φύσης», δηλαδή της γεωργικής παραγωγής-στην αγροτική παραγωγή της Φύσης.
- Ως Φυσιοκράτες ή Φυσιοκρατικοί προσδιορίζονται οι συγγραφείς και οι στοχαστές του 18ου αιώνα που δημιούργησαν και την επιστημονική οικονομική Σχολή, την Οικονομική Σχολή της Φυσιοκρατίας.
- Θεώρησαν καθοριστικά την ατομική ιδιοκτησία, την επιδίωξη ατομικού οφέλους, τον ελεύθερο ανταγωνισμό και ήταν υπέρ του ελεύθερου εμπορίου. Θεώρησαν ότι πραγματικός πλούτος σε μια χώρα είναι τα προϊόντα που παράγει και όχι τα χρήματα που έχει στην διάθεσή της.
- Αδυναμία της σκέψης των φυσιοκρατών ήταν η αναγνώριση της γεωργίας ως μοναδικής παραγωγικής απασχόλησης.

Φυσιοκράτες

- Το εμπόριο είναι μια παραγωγική ασχολία και όχι η παραγωγή νέου πλούτου, ενώ οι βασικές ασχολίες που δίνουν πλούτο είναι η γεωργία, οι εξορυκτικές εργασίες, όπως μεταλλεία και έδαφος

- Το φορολογικό σύστημα πρέπει να στηρίζεται αποκλειστικά στην «έγγειο φορολογία»

- Πρέπει να προστατεύεται η ατομική ιδιοκτησία

- Η γεωργική παραγωγή πρέπει να απολαμβάνει την μεγαλύτερη προστασία και δυνατή ελευθερία

- Πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο οι κρατικές παρεμβάσεις που μπορεί να διαταράξουν την λειτουργία της οικονομικής τάξης

- Σύμφωνα με τον «οικονομικό πίνακα» που συνέταξε ο Quesnay διακρίνονται τρεις βασικές κοινωνικές τάξεις: οι γεωκτήμονες, οι χωρικοί και οι τεχνίτες που αναπτύσσουν συναλλακτικές σχέσεις.

Εμποροκράτες

- Βασικός σκοπός είναι η δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού κράτους
- Σκοπός του είναι να πλουτίξει, που σημαίνει ότι το κράτος είναι πλούσιο καθώς και οι πολίτες
- Ορισμένοι συγγραφείς ταύτισαν τον πλούτο της χώρας με την κατοχή πολύτιμων μετάλλων
- Πρέπει να υπάρχει μια προσπάθεια ώστε οι εξαγωγές των προϊόντων να είναι μεγαλύτερες από τις εισαγωγές, έτσι ώστε να μην προκληθεί εκροή χρυσού
- Σύμφωνα με τους εμποροκράτες πρέπει να υπάρχουν μέτρα, όπως για παράδειγμα, η επιδότηση των εθνικών βιομηχανιών, η απαγόρευση πώλησης πρώτων υλών στο εξωτερικό, η υιοθέτηση ενός συστήματος «προστατευτισμού» και ο περιορισμός στην εξαγωγή των πολύτιμων μετάλλων.

Κλασσικοί και Νεοκλασικοί:

- Στους Κλασικούς ανήκουν οι Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill, η κλασική Ρικαρδιανή σχολή, ο T. Robert Malthus.
- **Νεοκλασική Σχολή:**
- Στη νεοκλασική υπάρχουν αρκετές διαφορετικές τάσεις ανάλογα με τις θεωρίες που έχουν διατυπωθεί από τους νεοκλασικούς οικονομολόγους. Αρχικά ο Alfred Marshall όπου εδρεύει στην Αγγλία τον 19^ο αιώνα, την στιγμή που υπάρχει μεγάλη οικονομική ανάπτυξη με θετικό πρόσημο για τη βρετανική βιομηχανική κοινωνία.

Κλασική Σχολή

Οι βασικές αρχές της κλασικής σχολής είναι, (Κορρές 2014 & 2015):

- Θεμελιώσαν την αρχή τους στον θεσμό της ατομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή στην αρχή του «laissez-faire» και στον θεσμό της οικονομικής ελευθερίας
- Σύμφωνα με τις «δυνάμεις της αγοράς», δηλαδή την προσφορά και την ζήτηση, συντελούν στην ισορροπία και στην αύξηση της παραγωγής, στην ανταλλαγή των αγαθών και στην κατανομή του εισοδήματος, ενώ η κρατική παρέμβαση είναι περιττή
- Από τους βασικούς πλουτοπαραγωγικούς κλάδους της οικονομίας θεωρείται η βιομηχανία
- Υπάρχει η αντίληψη του «homo economicus», δηλαδή του ανθρώπου που προσπαθεί να πετύχει την μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια με το μικρότερο κόστος και την μικρότερη δυνατή προσπάθεια
- Μελέτησαν την κοινωνική οικονομία συνολικά και διατύπωσαν διάφορους νόμους και μεθόδους για την ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων

Κλασική Σχολή

- Ο David Ricardo (1772-1823) έγινε γνωστός για το έργο του «Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας» (Principle of Political Economy and Taxation, 1817), όπου αναλύει και εξετάζει την θεωρία για την «έγγεια πρόσοδος», σύμφωνα με την οποία η «διαφορική έγγεια πρόσοδος» είναι η πρόσοδος που οφείλεται στην διαφορά της ποσότητας των προϊόντων που παράγονται από την καλλιέργεια δύο κτημάτων που απασχολούν ίσες ποσότητες κεφαλαίου και εργασίας. Σύμφωνα με την θεωρία για την «εργασιακή αξία» (labour theory of value), η ανταλλακτική αξία των αγαθών προσδιορίζεται με βάση την εργασία που χρειάστηκε για την παραγωγή των αγαθών. Τέλος, σύμφωνα με την θεωρία για το «συγκριτικό πλεονέκτημα» που στηρίζεται στην βάση του φιλέλευθερισμού και στην θεωρία του διεθνούς εμπορίου, όπου είναι συμφέρον κάθε χώρας να εξειδικευθεί στην παραγωγή των προϊόντων στα οποία έχει «συγκριτικό πλεονέκτημα», δηλαδή είναι «πρoικρισμένη» σε ποιότητα και ποσότητα παραγωγής των συγκεκριμένων προϊόντων. Σύμφωνα με τον Ricardo, όποια χώρα έχει την δυνατότητα να παράγει φθηνά και ποιοτικά ένα προϊόν, τότε θα πρέπει να «εξειδικευθεί» στο συγκεκριμένο προϊόν και έτσι μπορεί να πετύχει «συγκριτικό και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» και να μπορέσει να αναπτυχθεί ταχύτερα και

David Ricardo

- Ο David Ricardo (18 Απριλίου 1772- 11 Σεπτεμβρίου 1823) ήταν ένας Άγγλος οικονομολόγος της Κλασικής Σχολής όπως ο Adam Smith, ο Tomas Malthus και άλλοι. Ο David Ricardo, ήταν ένας επιτυχημένος χρηματιστής, επρόκειτο σύντομα να παρουσιάσει μια οικονομική θεωρία, η οποία παρότι αναφέρονταν σε πράγματα λιγότερο θεαματικά από την κοσμοπλημύρα του Malthus.
- Ο Ricardo έγινε γνωστός με το έργο του 'Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας' (Principle of Political Economy and Taxation,1817), με την 'έγγεια πρόσοδο', σύμφωνα με την οποία η 'διαφορική έγγεια πρόσοδος' είναι η πρόσοδος που οφείλεται στη διαφορά της ποσότητας των προϊόντων που παράγονται από την καλλιέργεια δύο κτημάτων που απασχολούν ίσες ποσότητες κεφαλαίου και εργασίας.
- Τέλος, σύμφωνα με τη θεωρία για το 'συγκριτικό πλεονέκτημα' που στηρίζεται στη βάση του φιλελευθερισμού και στη θεωρία του διεθνούς εμπορίου, όπου είναι συμφέρον κάθε χώρας να εξειδικευθεί στην παραγωγή των προϊόντων στα οποία έχει 'συγκριτικό πλεονέκτημα', δηλαδή είναι 'προικισμένη' σε ποιότητα και ποσότητα παραγωγής των συγκεκριμένων προϊόντων.

Thomas R. Malthus

- Ο Thomas R. Malthus (1766-1834) έγινε γνωστός με τη θεωρία του για τον πληθυσμό, 'Essay on the Principle of Population' (1798).
- Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή ο πληθυσμός αυξάνεται κατά γεωμετρική πρόοδο, ενώ τα αγαθά αυξάνουν κατά αριθμητική πρόοδο. Τα εμπόδια για την αύξηση του πληθυσμού και την αποφυγή της 'πληθυσμιακής παγίδας' (population trap) είναι αφενός τα μέτρα όπως η αναβολή γάμων και ο έλεγχος του πληθυσμού και των πληθυσμιακών πιέσεων και αφετέρου τα διάφορα γεγονότα όπως, για παράδειγμα, ο πόλεμος, η πείνα και οι ασθένειες που περιορίζουν την αύξηση του πληθυσμού.

Κλασική Σχολή

- Ο Adam Smith έγινε γνωστός από το έργο του «the Wealth of Nations» (1776) όπου η οικονομία πετυχαίνει την αριστοποίηση όχι με τις άμεσες επεμβάσεις και τους ελέγχους αλλά μονόχα με το δικαίωμα του καθενός να επιδιώκει το δικό του συμφέρον, ενώ υπάρχει πάντοτε ένα «αόρατο χέρι» (the invisible hand), που ενεργεί με βάση τον ελεύθερο ανταγωνισμό που επιβάλλει η αγορά ώστε τα αγαθά να παράγονται και να πωλούνται σε εκείνες τις τιμές που επιτυγχάνουν την ίση διανομή και μετατρέπουν την σύγκρουση των αιόμων σε γενική ευημερία.
- Ο Thomas R. Malthus (1766-1834) έγινε γνωστός με την θεωρία του για τον πληθυσμό, «Essay on the Principle of Population» (1798), όπου σύμφωνα με την θεωρία αυτή ο πληθυσμός αυξάνεται κατά γεωμετρική πρόοδο ενώ τα αγαθά αυξάνουν κατά αριθμητική πρόοδο. Τα εμπόδια για την αύξηση του πληθυσμού και την αποφυγή της «πληθυσμιακής παγίδας» (population trap) είναι αφενός με τα μέτρα προφύλαξης με την αναβολή γάμων και τον έλεγχο του πληθυσμού και των πληθυσμιακών πιέσεων και αφετέρου τα διάφορα γεγονότα όπως για παράδειγμα ο πόλεμος, η πείνα και οι ασθένειες που περιορίζουν την αύξηση του πληθυσμού.

Κλασσική-Νεοκλασσική Σχολή

Στο κλασσικό υποδείγμα η ποσοτική θεωρία του χρηματός, ο νόμος του Say, (σύμφωνα με το νόμο του Say, η προσφορά του αγαθού δημιουργεί τη ζήτηση ενώ υπάρχει πλήρη απασχόληση των πόρων της οικονομίας), η συνάρτηση παραγωγής και η τιμή του επιτοκίου. Η κλασσική σχολή και τα κλασσικά υποδείγματα δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στα ακόλουθα σημεία:

- Δεν υπάρχουν αδρανούντες πόροι ενεργού πληθυσμού (υπάρχει δηλαδή πλήρη απασχόληση).
- Δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον παραγωγικό συντελεστή και πιο συγκεκριμένα στο έδαφος.
- Ισχύει ο «νόμος των φθινουσών αποδόσεων»
- Ισχύει ο «σιδηρός νόμος του εργατικού μισθού», δηλαδή, πλήρη συσχέτιση πληθυσμού – απασχόλησης – και ημερομισθίου).

Τα βασικά μειονεκτήματα του κλασσικού υποδείγματος είναι:

- Η Ανεργία
- Η Διανομή Πλούτου
- Η Ανισοκατανομή πλούτου και εισοδήματος

Νέα Κλασσική Οικονομική (New-Classical Economics), ή όπως καλείται αλλιώς και «Σχολή των Ορθολογικών Προσδοκιών και των Προβλέψεων», (Rational Expectations School) με βασικούς εκπρόσωπους τους Lucas, Sargent, Wallace, Prescott, Barro κ.ά αποτέλεσε συνέχεια της κλασσικής σχολής. Σύμφωνα με τη «Σχολή των Ορθολογικών Προσδοκιών και των Προβλέψεων», τα άτομα κάνουν διάφορες υποκειμενικές προβλέψεις για τις «ενδογενείς και τις εξωγενείς» μεταβλητές του συστήματος, (δηλαδή, αυτές που προσδιορίζονται μέσα στο υπόδειγμα είτε εκείνες που προσδιορίζονται έξω από το υπόδειγμα, αντίστοιχα), χρησιμοποιώντας κάθε δυνατή πληροφόρηση για να μπορέσουν να αποκομίσουν μεγαλύτερη οικονομική μέγιστη ωφέλεια.

Σοσιαλισμός-Μαρξισμός

- Η σχολή του «ουτοπικού σοσιαλισμού», σύμφωνα με την οποία διαμορφώνεται η ιδανική κοινωνία, όπου η αδελφική αγάπη θα αντικαθιστούσε την «πάλη των τάξεων». Βασικοί εκπρόσωποι ήταν ο Robert Owen και ο Charles Fourier. Στην πράξη ήταν ελάχιστα τα σχέδια του «ουτοπικού σοσιαλισμού» που εφαρμόστηκαν, χωρίς βέβαια μεγάλη επιτυχία.
- Η σχολή του «χριστιανικού σοσιαλισμού» σύμφωνα με την οποία στόχος ήταν η βελτίωση της θέσης των εργαζομένων με την εφαρμογή των χριστιανικών αρχών, όπως για παράδειγμα η βελτίωση της εργατικής νομοθεσίας, η δημιουργία συνεταιρισμών, η βελτίωση της εκπαίδευσης και των συνθηκών εργασίας κ.ά. Βασικοί εκπρόσωποι ήταν ο Charles Kingsley και ο F.D. Maurice.
- Η σχολή του «κρατικού σοσιαλισμού» σύμφωνα με την οποία το κράτος πρέπει να κρατικοποιήσει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και να παραμείνει ο μοναδικός εργοδότης. Σύμφωνα με την σχολή αυτή, το κράτος πρέπει να ενισχύσει και να χρηματοδοτήσει τους συνεταιρισμούς ώστε να μπορέσουν να προστατευθούν οι καταναλωτές. Βασικοί εκπρόσωποι ήταν ο Louis Blanc, ο Johan Karl Rodbertus και ο Ferdinand Lassale.

Οι βασικές αρχές της κλασικής σχολής είναι:

- Θεμελίωσαν την αρχή τους στο θεσμό της ατομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή στην αρχή του 'laissez-faire' και στο θεσμό της οικονομικής ελευθερίας.
- Σύμφωνα με τις 'δυνάμεις της αγοράς', δηλαδή την προσφορά και τη ζήτηση, συντελούν στην ισορροπία και στην αύξηση της παραγωγής, στην ανταλλαγή των αγαθών και στην κατανομή του εισοδήματος, ενώ η κρατική παρέμβαση είναι περιττή.
- Από τους βασικούς πλουτοπαραγωγικούς κλάδους της οικονομίας θεωρείται η βιομηχανία.
- Υπάρχει η αντίληψη του 'homo economicus', δηλαδή του ανθρώπου που προσπαθεί να πετύχει τη μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια με το μικρότερο κόστος και τη μικρότερη δυνατή προσπάθεια.
- Μελέτησαν την κοινωνική οικονομία συνολικά και διατύπωσαν διάφορους νόμους και μεθόδους για την ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων.
- Στο νεοκλασικό υπόδειγμα κυριαρχεί η ποσοτική θεωρία του χρήματος, ο επονομαζόμενος νόμος του Say. Σύμφωνα με το νόμο του Say: η προσφορά του αγαθού δημιουργεί τη δική της ζήτηση, ενώ υπάρχει πλήρης απασχόληση των πόρων της οικονομίας.

Η νεοκλασική σχολή-νεοκλασικά υποδείγματα δίνουν βαρύτητα:

- Δεν υπάρχουν αδρανούντες πόροι ενεργού πληθυσμού(υπάρχει δηλαδή πλήρης απασχόληση).
- Δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον παραγωγικό συντελεστή και πιο συγκεκριμένα στο έδαφος.
- Ισχύει ο 'νόμος των φθινουσών αποδόσεων'.
- Ισχύει ο 'σιδηρός νόμος του εργατικού μισθού', δηλαδή πλήρης συσχέτιση πληθυσμού, απασχόλησης και ημερομισθίου.

Τα βασικά μειονεκτήματα του κλασικού υποδείγματος είναι:

- Η Ανεργία
- Η Διανομή Πλούτου
- Η Ανισοκατανομή πλούτου και εισοδήματος

Σοσιαλισμός-Μαρξισμός

• Η σχολή του «επιστημονικού σοσιαλισμού» σύμφωνα με την οποία βασικός εκπρόσωπος θεωρείται ο Karl Marx (1818-1883). Βασικό έργο του Karl Marx ήταν το «Κεφάλαιο», «Das Capital» (1848). Ο Karl Marx υποστηρίζει ότι στην παραγωγή που γίνεται στην μεγάλη βιομηχανία, θα έπρεπε να αντιστοιχεί όχι πλέον η ατομική ιδιοκτησία, αλλά η συλλογική (κολλεκτιβιστική) ιδιοκτησία. Ο Karl Marx προβλέπει την κατάρρευση του καπιταλιστικού συστήματος και την αντικατάστασή του από τον κολλεκτιβισμό. Η Μαρξιστική Σχολή βασίζεται στον κρατικό έλεγχο και στη παρέμβαση του κράτους. Ο Karl Marx έδωσε ιδιαίτερη σημασία στα ακόλουθα σημεία

- ✚ Αποτυχία του καπιταλιστικού συστήματος εμπόδιο ανάπτυξης
- ✚ Οι τάξεις των έχοντων και οι μη έχοντες
- ✚ Βασικό πρόβλημα είναι η διανομή πλούτου και εισοδήματος
- ✚ Υπάρχουν συνεχείς συγκρούσεις που οδηγούν στην μεταβολή και στην ανάπτυξη

Επίσης ο Karl Marx διατύπωσε την θεωρία της «υπεροξίας», όπου ο κεφαλαιούχος κρατεί για δικό του συμφέρον εκείνο το τμήμα που περισσεύει μετά την πληρωμή των μισθών στους εργάτες, έτσι γίνεται η αυξανόμενη συσσώρευση των κεφαλαίων ενώ οι εργατικές μάζες δεν είναι πλέον σε θέση να γίνουν αγοραστές όλων των εμπορευμάτων, γεγονός που προκαλεί «κρίση υπερπαραγωγής» δηλαδή την διακόρυξη της ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης που εν' συνεχεία οδηγεί στην καταστροφή των μικρών επιχειρήσεων και επιταχύνει την διαδικασία συγκέντρωσης όλης της παραγωγής σε μερικές μόνο μεγάλες επιχειρήσεις. Βασικοί εκπρόσωποι ήταν ο Karl Marx, ο Friedrich Engels και ο Luxemburg

Νεοκλασικά Υποδείγματα

Τα νεοκλασικά Υποδείγματα δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στα ακόλουθα σημεία:

- ✚ Βασικός παράγοντας θεωρούνται οι «επενδύσεις ή το κεφάλαιο»: και μάλιστα οι επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, η τεχνολογική πρόοδος ή έρευνα και ανάπτυξη και το ανθρώπινο δυναμικό.
- ✚ Είναι δυνατή η υποκατάσταση των συντελεστών της παραγωγής.
- ✚ Υπάρχει πλήρης απασχόληση των πόρων της οικονομίας
- ✚ Οι δυνάμεις της αγοράς, δηλαδή η προσφορά και η ζήτηση φέρνουν την ισορροπία και την επιτυχία στην αγορά.

Τα βασικά μειονεκτήματα του νεοκλασικού υποδείγματος, που είναι και σημεία ιδιαίτερης κριτικής καθόσον αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, αφορούν τα ακόλουθα σημεία:

- Η πλήρης απασχόλησης και η μη ύπαρξη ανεργίας
- Η ισοκατανομή και η διανομή του πλούτου
- Η επιτυχία της αγοράς και η λύση όλων των προβλημάτων στηρίζεται στις «δυνάμεις της αγοράς», δηλαδή τη προσφορά και τη ζήτηση.

Μεταρρυθμιστική Σχολή

Οι μεταρρυθμιστικές σχολές απορρίπτουν την άποψη των κλασικών, όπου επικρατεί ο θεσμός της ατομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή στην αρχή του «laissez-faire». Οι μεταρρυθμιστές υποστηρίζουν την ανάγκη παρέμβασης του κράτους, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι υποστηρίζουν την μεταβίβαση της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής στον κράτος. Οι μεταρρυθμιστές αποτελούν μια «ενδιάμεση» κατηγορία μεταξύ των κλασικών και των νεοκλασικών και μεταξύ των σοσιαλιστών. Οι δύο βασικές κατηγορίες σχολών που εκπροσωπούν τις μεταρρυθμιστικές σχολές είναι, (Ρήγας 1996, 1997, 1998 & Κορρές 2014, 2015):

- Η «ιστορική σχολή» που εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε στην Γερμανία. Σύμφωνα με την «ιστορική σχολή», η οικονομική πραγματικότητα υπόκειται σε συνεχείς μεταβολές που ρυθμίζονται από ειδικούς νόμους που μπορούν να μελετηθούν και να αναλυθούν μόνο με τη χρησιμοποίηση της «επαγωγικής μεθόδου», δηλαδή την οικονομική ιστορία και την στατιστική. Βασικοί εκπρόσωποι ήταν ο Friedrich List, ο Max Weber και ο Werner Sombart.
- Η «θεσμολογική σχολή» αναπτύχθηκε στην Αμερική στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με την «θεσμολογική σχολή», η οικονομική επιστήμη συγγενεύει με την κοινωνιολογία, την πολιτική επιστήμη, την νομική, την κοινωνική ψυχολογία, την φιλοσοφία και τις άλλες κοινωνικές επιστήμες, ενώ δίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα στους θεσμούς που ισχύουν σε κάθε χώρα.

Keynesians

- + Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι και οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης της χρονικής περιόδου 1929-1933 είχαν ως συνέπεια την επέκταση του κρατικού παρεμβατισμού
- + Η εμφάνιση και η επικράτηση των οικονομικών συστημάτων που έχουν ως βάση τον συγκεντρωτικό σχεδιασμό και όχι τις ελεύθερες επιλογές των ατόμων και του μηχανισμού των τιμών
- + Στα νέα αυτά γεγονότα εμφανίσθηκαν νέες θεωρίες και τεχνικές, όπως για παράδειγμα του John Mayard Keynes (1883-1946).

Τα πλήρες Κεϋνσιανό υπόδειγμα αφορά το σύνολο της οικονομίας και «ενσωματώνει» το νεοκλασικό υπόδειγμα της αγοράς εργασίας, τη συνάρτηση παραγωγής και το υπόδειγμα (Investment-Saving, Demand) IS-LM (Liquidity Money, Supply) στον τομέα θήτησης της εργασίας. Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ο John Mayard Keynes (1883 – 1946) έθεσε τα ακόλουθα βασικά σημεία:

- + Την ανάγκη του κρατικού παρεμβατισμού για την ανάγκη πάταξης της ασυμφορίας
- + Ο κρατικός μηχανισμός μπορεί να επεμβαίνει έτσι ώστε να μειώνει την ανεργία και να πετυχαίνει την ισοκατανομή του πλούτου και του εισοδήματος, καθώς επίσης να «διορθώνει τις ατέλειες της αγοράς» και να επιφέρει την εξομάλυνση και την εξισορρόπηση της αγοράς.
- + Το σύστημα της αγοράς δεν είναι αυτορυθμιζόμενο, δεν είναι σε ισορροπία αλλά το κράτος ωθεί την ανάπτυξη.

New Keynesians

Ο Κεϋνσιανισμός με διάφορες μορφές επικράτησε ως βασική αντίληψη μέχρι το 1955 περίπου. Στην δεκαετία του 1960, πολλοί οικονομολόγοι όπως για παράδειγμα οι Yallen, Stiglitz, Mankiw, Dreze, Grossman, Tobin, κ.ά. μαθητές του Keynes, προσπάθησαν να βελτιώσουν και να συμπληρώσουν την θεωρία του Κεϋνσιανισμού. Οι Νεοκεϋνσιανοί (New-Keynesians) συνδυάζουν την Κεϋνσιανή θεωρία ότι η οικονομία δεν προσαρμόζεται στιγμιαία και ομαλά στις νομισματικές και οικονομικές διακυβερνήσεις. Οι Νέο-Κεϋνσιανοί προσπάθησαν να βελτιώσουν την θεωρία της «γενικής ισορροπίας» και τέλος να θεμελιώσουν τις θεωρίες τους σε «μικροοικονομικές προσεγγίσεις», (Ρήγας 1996, 1997, 1998 & Κορρές 2014, 2015). Αργότερα εμφανίσθηκαν και διάφορες άλλες σχολές, όπως για παράδειγμα η σχολή της «νέας κλασικής οικονομικής» και η σχολή «των οικονομικών της προσφοράς» με το υποδείγμα του Cobb-Douglas που θα αναλύσουμε πιο κάτω.

Σχολή Οικονομικής Γεωγραφίας

Η οικονομική γεωγραφία ξεκίνησε αρχικά εμπειρικά αναφορικά με τη μελέτη που αφορούσε την παγκόσμια καιριομοή και την παραγωγή διαφορετών αγαθών. Η οικονομική γεωγραφία συνδυάζει νεορικαιρνωτισκές και νεομαρξιστικές αναλύσεις και προσεγγίσεις. Το βασικό αντικείμενο της οικονομικής γεωγραφίας αποτελεί την καιριομοή των οικονομικών δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, το βασικό αντικείμενο της οικονομικής γεωγραφίας είναι η περιγραφή των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών και της συμβολής τους στην οικονομική ανάπτυξη καθώς επίσης και η μελέτη των προσδιοριστικών παραγόντων της ανάπτυξης των διαφορετών περιοχών, (Ρήγας 1996, 1997, 1998 & Κορρές 2014, 2015). Η μελέτη της οικονομικής γεωγραφίας διακρίνεται σε επιμέρους κλάδους, ανάλογα τις περιοχές είτε τους κλάδους, όπως για παράδειγμα την βιομηχανική γεωγραφία, την γεωγραφία των μεταφορών, γεωγραφία της αγροτικής οικονομίας, κ.λπ. Στη σύγχρονη οικονομική γεωγραφία εξετάζονται επίσης παράλληλα οι διάφορες κυβερνητικές πολιτικές και μέτρα. Βασικοί εκπρόσωποι της οικονομικής γεωγραφίας ήταν ο Goetz (1872), Chisholm (1903), Finch (1940), David Harvey, David Gordon και Manuel Castells και Krugman.

Εργασίες

Οδηγίες Εργασιών:

- Προθεσμίες Υποβολής Ηλεκτρονικά-Ανάρτηση στο e-class έως: 12-06-2021
- Έκταση Εργασίας: Έως 3.000 Λέξεις (για Ατομικές Εργασίες) και Έως 6.500 Λέξεις (για Ομαδικές Εργασίες)
- Τίτλος Εργασίας στην Πρώτη Σελίδα και Ονόματα Συμμετεχόντων
- Σε Word Κείμενο και με Αρίθμηση Ενοτήτων
- Διαχωρισμός σε Κεφάλαια-Ενότητες
- Προσοχή στην εκπόνηση της εργασίας: Σχετικότητα Θέματος & Κειμένου, Ολοκληρωμένη Απάντηση, Συνέχεια-Συνεκτικότητα, Τεκμηρίωση, Παραπομπές-Αναφορές-Βιβλιογραφία-Πηγές, Επίκαιρη & Σχετική Βιβλιογραφία.
- Τελευταίο Κεφάλαιο: «Συμπεράσματα-Προτάσεις και Προοπτικές» με την χρήση Τεχνικών Μεθόδων (SWOT, Gap, PESST, PESTEL)
- Βιβλιογραφία (στο τέλος) ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ, όπως π.χ.:
- Επώνυμο-Όνομα (Έτος): «Τίτλος Βιβλίου είτε Άρθρου», Εκδότης, σελίδες και Τόπος

Βοηθητικά Στοιχεία και Οδηγίες Εργασιών:

- (1). Γνώση Καλή της Θεωρίας και Ολοκληρωμένη-Δομημένη-Αιτιολογημένη Απάντηση.
- (2). Ανάπτυξη και Επεξήγηση των Όρων: Έννοιες, Χαρακτηριστικά, Μορφές-Θεωρία
- (3). Σημασία-Επιπτώσεις και Σύνδεση των Όρων: Θεωρίας (τρέχουσας και προηγούμενης) και Σημασία για την Βιωσιμότητα Οργανισμού και Επιπτώσεις για την Τοπική Ανάπτυξη
- (4). Περιγραφή –Ανάλυση Τρέχουσας Κατάστασης: Διαχρονική και Δια-Συγκριτική Ανάλυση
- (5). Συμπεράσματα-Προτάσεις: Χρήση Τεχνικών Μεθόδων (SWOT-Gap-PESTEL κλπ).

Προσοχή:

- Περιγραφή & Κριτική Ανάλυση
(όχι απλά - Παράθεση)
- Τεκμηρίωση – Αιτιολόγηση
- Προτάσεις – Προοπτικές &
Συμπεράσματα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ
...και ελπίζω να μη σας κούρασα...

